

۷ میلیون زائر خورشید

مشهد میزبان بزرگ ترین گردهمایی مذهبی ایران در سالروز شهادت امام رضا ء

حکایت‌های نابی از دلدادگی نرفته است؛ حکایت کاروان‌های پیاده‌ای که صدها کیلومتر را با قدم‌های تاول زده اما دل‌های مشتاق پیموده‌اند تا غبار راه را با نسیم صحن گوهرشاد بزدایند؛ حکایت پدرانی که فرزندان خود را بر دوش گرفته‌اند تا نخستین تصویر از کعبه طلا در قاب چشمان معصوم‌شان ثبت شود و حکایت مادرانی که اشک‌هایشان را نذر پنجه فولاد کرده‌اند. هر زائر، خود یک کتاب ناگشوده از نیاز، شکرگزاری و دل‌تنگی است که برای بازخوانی به محضر امام مهربانی‌ها آمده است. اینجا، مشهدالرضا، نقطه تلاقی تمام راه‌ها و پایان تمام دل‌تنگی‌هاست؛ شهری که این روزها به وسعت تمام ایران و حتی فراتر از آن، عزادار است و در عین حال، میزبان حماسه‌ای از حضور است که تاریخ معاصر کشور کمتر به‌خود دیده است. در ادامه ضمن ترسیم ابعاد این حضور شکوهمند، سراغ متولیان اصلی این امر رفته‌ایم تا از زبان آنها بشنویم که برای میزبانی از این رویداد عظیم چه تدابیری اندیشیده‌اند و چگونه می‌توان چالش‌ها را به فرصتی برای نمایش «همگرایی ملی» و خدمت به زائران امام مهربانی‌ها تبدیل کرد. حاصل گفت‌وگوها و قاپ‌های تصویری ما را از این حماسه بی‌بدیل خواهید خواند.

زیارت یک مسئله ملی است

ایجاد می‌کند. آیت‌الله مروی با اشاره به آثار و برکات فراوان زیارت حرم مطهر امام رضا(ع) می‌گوید: این بارگاه منور تنها یک مکان زیارتی نیست، بلکه ظرفیتی بی‌نظیر برای تحقق وحدت ملی، کاهش آسیب‌های اجتماعی و ترویج سبک زندگی اسلامی است. او با اشاره به آمار میلیونی زائران در دهه پایانی صفر، این پرسش کلیدی را مطرح می‌کند که آیا تمام دستگاه‌های دولتی به اندازه کافی پای کار هستند؟ آیت‌الله مروی این میزان حضور را با مراسم حج و اربعین مقایسه می‌کند که در آنها همه نهادها بسیج می‌شوند و خواستار عزمی مشابه برای زائران رضوی است. از نظر تولیت آستان قدس، چالش‌های ملموسی مانند حجم بالای خودروهای شخصی و ترافیک سنگین خیابان‌های اطراف حرم، نمونه‌ای از ضرورت ورود جدی و فوری نهادهای ملی برای حل مشکلات زائران است.

شکرانه همسایگی

بنیاد مردم‌نهاد و جهادی کرامت رضوی در ایام پایانی ماه مبارک صفر که مشهدالرضا(ع) ملو از زائران عزادار شده، با ایجاد ستادی ویژه، برنامه‌ها و اقدامات متنوعی را برای تسهیل زیارت زائران در نظر گرفته است. برپایی ۹۰ موبک در محورهای مواصلاتی خارج و داخل شهر مشهد، اسکان زائران، درمان و حتی مشاوره رایگان به زائران از این جمله‌اند. محمدحسین استادآقا، مدیرعامل بنیاد کرامت آستان قدس رضوی درباره دیگر خدمات این بنیاد می‌گوید: «یکی از این فعالیت‌ها، برپایی ۴۰ موبک خدمت‌رسانی بزرگ در شعاع ۵۰۰ متری حرم مطهر است که این موبک علاوه بر خدمات رفاهی، فعالیت‌های فرهنگی هم ارائه می‌دهند.» استادآقا می‌افزاید: «۲۲ مجتمع خدماتی در سراسر کشور به نام امام رضا(ع) فعالند و متناسب با تعداد زائران در ایام پایانی ماه صفر، خدمات متنوعی برای آنان در نظر گرفته‌اند.» به گفته او، مؤسسه تربیت بدنی بنیاد هم شرایط اسکان حدود ۶ هزار نفر را در ۱۲ سالن سروپسیده و مجهز به امکانات رفاهی فراهم کرده است.

دست در دست هم

در مشهدالرضا(ع) همه دست به‌دست هم می‌دهند تا از زائران امام هشتم(ع) پذیرایی کنند. به گفته عبدالحمید طالبی، رئیس سازمان علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی، ستاد مناسبت‌های ویژه آستان قدس رضوی هم در سطح استان فعال است و در قالب دو قرارگاه، فعالیت می‌کنند؛ قرارگاه خدمات سفر که تسهیلات رفاهی را پیگیری می‌کند و قرارگاه فرهنگی که با محوریت ۲۱ دستگاه فرهنگی در استان فعالیت دارد. طالبی اضافه می‌کند: در این تقسیم وظایف، هم محورهای بیرون شهری برای زائرانی که از مسیرهای زمینی و پیاده مشرف می‌شوند و هم محورهای درون شهری شامل موباک، مراکز اسکان و هتل‌ها مورد توجه قرار گرفته و برنامه‌های متعددی طراحی شده است. به گفته او، ارگان‌های دیگری هم در زمینه خدمت‌رسانی فعالند. مثلاً در مسیرهای نیشابور، ملکان‌آباد، فریمان، تربت و قوچان، نهادهای دمنهج سازمان تبلیغات اسلامی، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، سازمان اوقاف و مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خراسان، مسئولیت پشتیبانی موباک را برعهده دارند.

از ضریح تاسف‌ر نیازمندان

دلخوشی بسیاری از مجاوران یا زائران حرم رضوی، ندی است که برای ضامن‌ها می‌کنند تا به واسطه آن، خداوند گشایشی در کارشان ایجاد کند. اما نذورات و مشارکت‌های مردمی آستان قدس رضوی در چه حوزه‌هایی صرف می‌شود؟ علیرضا اسماعیل‌زاده، مدیرکل نذورات آستان قدس رضوی در این باره می‌گوید: «تسهیل زیارت، خدمات حمایتی و معیشتی، تسهیل گری و ایجاد اشتغال، خدمات سلامت‌محور، جوانی جمعیت و فرزندآوری، و محرومیت‌زدایی و پوشش‌های ملی از جمله عرصه‌های خدمت‌رسانی از منبع نذورات است.» از این منابع، برای تسهیل زیارت هم استفاده می‌شود. اسماعیل‌زاده اضافه می‌کند: در بحث تسهیل زیارت، ارائه خدمت به بیش از ۳۱ هزار نفر احسان‌پذیر زائر اولی با اجرای طرح مهر درخشان و تسهیل زیارت در ایام دهه آخر صفر و دهه کرامت رضوی و ارائه بیش از ۳ میلیون خدمت و همچنین تسهیل زیارت در ایام اربعین حسینی و ارائه بیش از ۵ میلیون خدمت از محل نذورات امکان‌پذیر شد. همچنین توسعه و افزایش بهره‌وری زیرساخت‌های زیارتی - رفاهی هم از محل همین منابع صورت می‌گیرد.

زیر چتر امام غریب

وقتی زائران با آرامش خاطر در شبستان‌ها و رواق‌های حرم رضوی مشغول عبادت‌ند، بسیاری از خادمان این آستان در سازمان عمران و نگهداری حرم مطهر رضوی مشغول کار و فعالیتند تا طرح‌های بزرگ عمرانی را در جوار بارگاه ملکوتی امام هشتم(ع) در این ایام به سرانجام برسانند. احداث بزرگ‌ترین امیرالمؤمنین(ع)، جابه‌جایی گلدسته تاریخی، مرمت گنبد فیروززادی گوهرشاد، زیباسازی بام‌های حرم، بهسازی زیرگذر و نامسازی ضلع قبله از این دسته‌اند. خلیل‌الله کاظمی، رئیس سازمان عمران و نگهداری حرم مطهر رضوی با اشاره به مهم‌ترین اقدامات عمرانی در حرم مطهر رضوی می‌گوید: پروژه توسعه زیرساختی محدوده بست شیخ بهایی که بزرگ‌ترین پروژه عمرانی حرم مطهر رضوی شناخته می‌شود، از سال ۱۳۹۳ آغاز و در مجموع ۱۰ هزار مترمربع به فضای زیارتی سروپسیده حرم اضافه شده است. وی ادامه می‌دهد: برای رفاه هر چه بیشتر زائران علی‌بن‌موسی‌الرضا(ع) بیش از ۳۰۰ سایبان در صحن‌های مرکزی و پرترد در حرم مطهر رضوی نصب شده تا زائران بتوانند با آرامش خاطر به زیارت و عبادت بپردازند.

جهاد مردمی

در این ایام که حریم امن امام رثوف پذیرای زائران میلیونی است، خدمت‌رسانی و تأمین سلامت آنها از کارهای مهم خدمتگزاران حرم رضوی است. در این روزها خدمت‌رسانی به زائران در ۵۸ موبک در مسیرهای منتهی به حرم مطهر رضوی، اسکان و امکان استراحت شبانه زائران، تجهیز حرم مطهر به ۳۰۰ ویلچر، ۴۰۰ پایگاه امدادی، ۳۰ آمبولانس و استقرار تیم‌های درمانی و فوریته از جمله اقدامات انجام‌شده برای تأمین سلامت زائران است. محمد شهبان، معاون خدمات زائران حرم مطهر رضوی با اشاره به برجسته‌ترین خدمات در این ایام، اشاره می‌کند: در مسیرهای منتهی به حرم مطهر، ۲۸۰ موبک مردمی برپا شده است که این موبک‌ها از اذان مغرب تا صبح، زائران را با خدماتی از جمله اطعام، اسکان موقت، پذیرایی و راهنمایی همراهی می‌کنند این حضور جلوه‌ای از جهاد مردمی در خدمت به زائر امام رضا(ع) است. او اضافه می‌کند که اقدامات مهمی در زمینه ایمن‌سازی مسیرها، گازرسانی، مدیریت پسماند و فاضلاب با همکاری دستگاه‌های اجرایی انجام شده تا سفر زائران با آرامش بیشتری همراه باشد.

ویژه برنامه‌های متنوع

در ایام روحانی شب شهادت امام رضا(ع)، مراسم خطبه خوانی و آیین شام غریبان با شور و حالی وصف‌ناشدنی برگزار می‌شود. برنامه‌های دیگری نیز در این ایام پیش‌بینی شده که از جمله آنها می‌توان به اجرای نمایش آیینی، سخنرانی و مرثیه‌خوانی در صحن‌های مختلف اشاره کرد. همچنین برگزاری اجتماع قاریان نخبه قرآن کریم با عنوان «سوه حسنه» در شب رحلت پیامبر اکرم (ص) اتفاق خواهد افتاد. حجت‌الاسلام حسین شریعتی‌نژاد، معاون تبلیغات اسلامی حرم مطهر رضوی نیز با بیان ویژه برنامه‌های فرهنگی و تبلیغی حرم مطهر رضوی در این روزها اشاره می‌کند: برنامه‌های اختصاصی برای بانوان، دانش‌آویان و کودکان در دستور کار است که شامل حماسه زنان نوغان، اشاره مهر، اجتماع عزاداری‌های هیت‌های نوجوان این‌الله‌رضا، حسینیه کودک، هیئت کبوترانه، طرح خادم کوچولو و شربت‌خانه خواهد بود. وی ادامه می‌دهد: همچنین به همت خادمان حرم رضوی برای زائران غیرایرانی، عرب، آذری و اردوزبان برنامه‌های عزاداری، سخنرانی و زیارت‌خوانی با حضور علمای بین‌المللی و مداحان برجسته تدارک دیده شده است.

آزمون بزرگ همگرایی ملی

مصطفی فیضی، قائم‌مقام تولیت آستان قدس رضوی، دهه پایانی صفر را نماد و آزمون «همگرایی ملی» برای خدمت‌رسانی به زائران توصیف می‌کند. از دیدگاه او، این رویداد فراتر از مرزهای مشهد و یک مناسبت ملی و متعلق به جهان اسلام است که موفقیت در میزبانی شایسته از آن، در گرو همکاری همدلانه و برنامه‌ریزی دقیق تمام دستگاه‌های مسئول است. وی با اولویت‌بخشی به «انصاف و امنیت و سلامت» بر تلاش شبانه‌روزی نیروهای نظامی، انتظامی و کادر بهداشت و درمان تأکید می‌کند و نقش اطلاع‌رسانی بموقع رسانه‌ها را در پیشگیری از حوادثی مانند تصادفات، حیاتی می‌داند. فیضی معتقد است خدمت‌رسانی نباید به تأمین نیازهای اولیه محدود شود. او بر اهمیت برنامه‌های فرهنگی تأکید ویژه‌ای دارد و می‌گوید: «زائر باید با کوله‌باری از معنویت و معرفت به دیار خود بازگردد.» این هدف، از طریق حضور روحانیون در کاروان‌ها و تولیدات عمیق رسانه‌ای محقق می‌شود. قائم‌مقام تولیت آستان قدس در نهایت نتیجه می‌گیرد که رفع چالش‌های زیرساختی بزرگی همچون کمبود پارکینگ و ناترازی آب و برق در ایام اوج حضور زائران، تنها با یک عزم و هم‌افزایی در سطح ملی امکان‌پذیر خواهد بود.

اجرای گسترده‌ترین طرح فرهنگی و خدماتی

رضا خوراکیان، مدیر عالی حرم مطهر رضوی از اجرای «گسترده‌ترین طرح فرهنگی، خدماتی و تبلیغی» در دهه پایانی صفر خبر می‌دهد و پیش‌بینی می‌کند که با رشد ۱۵ تا ۲۰ درصد حضور زائران نسبت به سال‌های گذشته، امسال شاهد شکل‌گیری بزرگ‌ترین اجتماع مذهبی کشور خواهیم بود. او شعار محوری امسال «ایران، امام رضا(ع)، ملت متحد، متفق و پیروز» را نه یک عبارت تبلیغاتی، بلکه ریل‌گذاری و مبنای تمام برنامه‌ریزی‌ها عنوان می‌کند. به گفته خوراکیان، نقطه عطف این رویداد عظیم، شکل‌گیری «گسترده‌ترین خدمت‌رسانی مردمی» در کشور است؛ جایی که بدنه اصلی خدمات توسط خود مردم ارائه می‌شود و نهادهایی چون آستان قدس نقش پشتیبان را ایفا می‌کنند. او با ارائه آماري شگفت‌انگیز، این ادعا را مستند می‌کند: «بیش از ۹۱ هزار خادم و خادما در صفر در کنار ۷۵۴ هیئت مذهبی از ایران و ۸ کشور دیگر جهان، مسئولیت خدمت‌رسانی و برگزاری مراسم عزاداری را بر عهده دارند. این همکاری گسترده با حضور تشکلهای ملی و مراکز دانش‌بنیان تکمیل می‌شود تا غنای محتوایی و دامنه ارتباطات فرهنگی در سطوح ملی و بین‌المللی ارتقا یابد.»